

En konservativ kulturpolitikk

Vedtatt av Høyres Studenters Landsstyre 11. april 2021

Høyres Studenters kulturpolitiske grunnsyn

Kulturen er pulsen i en sivilisasjon, og staten må anerkjenne og underbygge den. En sosialistisk kulturpolitikk preges av statlig overstyring. En liberalistisk kulturpolitikk overlater alt til markedet. Den konservative kulturpolitikk må søke å finne en fornuftig balanse.

På kulturfeltet må en stat anerkjenne kunstens egenverdi, og stille som en garantist for denne. Kunsten kan ikke utelukkende tjene en politisk hensikt, det må være statens oppgave å legge til rette for et velfungerende kulturliv – og for øvrig legge færrest mulige føringer på hvilke uttrykk kulturlivet produserer.

I et lite samfunn som det norske, vil det være behov for både statlig regulering og finansiering av deler av kulturlivet. Eksempelvis vil det påhvile samfunnet et ansvar for å drifte viktige kulturhistoriske institusjoner, som et bidrag til å tilgjengeliggjøre våre største nasjonalhistoriske skatter. Skolering og opplæring av barn og unge i hele landet vil være et annet viktig bidrag til det norske kulturlivet.

En viss støtte av de utøvende kunstnerne bør heller ikke utelukkes, men denne strategien har noen klare nedsider. En slik strategi vil eksempelvis ikke ta innover seg hvilke kulturelle uttrykk befolkningen faktisk ønsker seg. Uten en eller annen form for markedstenkning vil demokratiet og mangfoldet i kulturlivet svekkes, og bærekraften i systemet utfordres. Staten bør derfor til enhver tid arbeide for å stimulere til innslag av private kapital i det norske kulturlivet.

I forlengelse av dette vil en sterk statlig involvering med et markant kulturbyråkrati få en uforholdsmessig stor innflytelse over hvilke uttrykk som produseres. Makten til å avgjøre hvilke verker som skal pryde offentlige bygg, eller hvilke kunstnere som skal få stipender, vil unektelig tilfalle en svært snever krets mennesker, hvilket betyr en betydelig risiko for å stimulere til samtidens mest populære uttrykk, trender og liknende. Derfor bør det være et mål for staten å spre denne makten så mye som mulig. Det bør også være et selvstendig poeng for en norsk kulturpolitikk og stimulere til etableringen av flest mulig fagmiljøer, størst mulig mangfold, og minst mulig maktsentrering i enkelte fremtredende miljøer.

Konsekvensen av dette må være at den direkte statlige finansieringen av enkelte fagmiljøer over andre, enkelte kunstnere over andre, eller enkelte tradisjoner over

andre bør holdes på et absolutt minimum. Siktemålet må være et reelt mangfold, og den enkelte kunstner bør alltid stimuleres til en størst mulig grad av selvhjulpenhet.

Med en pragmatisk tilnærming, og en klar målsetting om mest mulig mangfold og minst mulig maktkonsentrasjon, må staten i en konservativ kulturpolitikk begrenses hva angår innflytelse over produksjonen, og styrkes hva angår opplæring og tilgjengeliggjøring for borgere over hele landet.

Høyres Studenters kulturpolitikk

Kunsten som et virkemiddel

Da Solberg-regjeringen tiltrådte var den uttalte viktigste kulturpolitiske prioriteringen og sørge for mer privat kapital inn i det norske kulturlivet. Dette arbeidet bør fortsette og styrkes. Dette vil svekke behovet for statlig kapital, samtidig det vil spre innflytelse over hvilke kulturelle uttrykk som produseres og markedsføres. Denne demokratiseringen ønsker Høyres Studenter velkommen.

Videre har kulturpolitikken under Solberg-regjeringen prioritert satsninger på statlige garantiordninger hvor kulturen tjener en politisk hensikt. Eksempelvis har staten investert i markedsføring av Norge gjennom å stimulere til at utenlandske filmproduksjoner flyttes til utlandet.

Høyres Studenter har ikke noe i mot denne strategien i seg selv, men det har lite med kulturpolitikk å gjøre. Det er langt fra åpenbart at det bør være et statlig ansvar å betale for markedsføring av Norge som turistdestinasjon, og dersom staten skal prioritere dette, er dette en sak for næringsdepartementet. Kunsten er ikke et middel til å oppnå noe annet, det er et mål i seg selv.

Finansieringen av kulturlivet

Under Stoltenberg-regjeringen økte kulturbudsjettet kraftig. Solberg-regjeringene har videreført dette nivået. Høyres Studenter mener det statlige nivået på finansieringen i for stor grad hindrer nyttige innslag av markedstenkning, stimulerer til for lite mangfold, og samler for mye makt på for få hender. Dessuten er ikke det offentlige forbruket tilpasset morgendagens økonomiske situasjon. Høyres Studenter ønsker derfor en betydelig reduksjon av det offentlige forbruket på dette området.

Undersøkelser viser at Stoltenberg-regjeringens såkalte kulturløft ikke har hatt

noen påvirkning på befolkningens kulturkonsum. En sentral del av begrunnelsen for utgiftsøkningen var å tilgjengeliggjøre kulturen. Når målsettingen beviselig ikke er oppnådd, anser Høyres Studenter det som naturlig å tilbakeføre forbruket til 2004-nivå.

Da var de offentlige utgiftene på alle nivåer, medregnet kommuner og fylker, på 10,6 milliarder. I 2019-kroner tilsvarer dette 14,5 milliarder. I 2019 var de statlige utgiftene til kultur over Kulturdepartementets budsjett nær 13 milliarder kroner, de fylkeskommunale kulturutgiftene var på 1,8 milliarder kroner, og de kommunale utgiftene var på 14,1 milliarder kroner, hvilket bringer de samlede utgiftene oppunder 30 milliarder kroner.

Gjennom en gradvis nedtrapping og en tydeligere prioritering ønsker Høyres Studenter å tilbakeføre forbruksnivået tilbake til 2004-nivå, hvilket vil tilsvare en besparelse på mellom ti og 15 milliarder kroner.

Prioriteringer

Høyres Studenter ønsker å prioritere kulturskolering og opplæring av unge innenfor kulturbudsjettet. Dersom staten bidrar til å fremme kulturengasjement i hele landet gjennom å gi flest mulig, uavhengig av privat økonomi eller bosted, verktøyene til å gjøre seg kjent med kulturen, vil staten bidra til å stimulere til kulturliv og kulturengasjement uten å legge føringer på hvilke uttryksformer som prioriteres.

Videre er det viktig at staten bidrar til å sørge for finansiering av viktige norske kulturinstitusjoner som nasjonalmuseet, og nasjonalgalleriet. Makten bør spres mest mulig, både geografisk og menneskelig, og staten bør se det som sitt ansvar å bidra til etableringen av fagmiljøer og institusjoner innenfor et mangfold av tradisjoner i hele landet.

Staten bør nedprioritere de direkte tilskuddene til utøvende kunstnere. Høyres Studenter mener kunstnere i langt større grad må forventes å leve av egen inntekt. Gaveforsterkningsordninger som samtidig stimulerer til å bringe privat kapital inn i markedet bør ved statlige bidrag på dette området alltid inkluderes, og stipender og liknende i form av direkteoverføringer bør spres til ulike fond og fagmiljøer.

Et godt alternativ til dagens direkteoverføringer vil være en opprettelse av en egen skattekasse for utøvende kunstnere. Kunstnerne bør få et høyt minstefradrag, for eksempel rundt medianinntekt om lag 500 000 kroner. Kunstnere som ønsker

dette minstefradraget vil ikke kunne søke på andre offentlige støtteordninger, og inntekter over denne summen vil måtte skattes hardere enn ordinære lønnsinntekter for å kompensere for minstefradraget. Selve innretningen vil måtte utredes for å optimalisere løsningen.

Infrastruktur

Noe av utfordringen med dagens kulturpolitikk er at den hindrer et mangfold av kunstneriske uttrykk. Politikken synes å prioritere samtidskunst og modernistiske uttrykk over klassiske og tidløse uttrykk, noe Høyres Studenter synes er beklagelig. For å sikre et reelt mangfold må denne tendensen snus.

Norsk kulturråd er et offentlig organ som sorterer under Kulturdepartementet, og har egen fast administrasjon i Oslo. Kulturrådet gir tilskudd til kunst og kultur over hele landet, er en pådriver for nye kunst- og kulturprosjekter, driver utviklingsarbeid og er rådgiver for staten i kulturspørsmål. Kulturrådet bidrar ikke i stor nok grad til mangfold, hvilket antyder at byråkrater, rådgivere og andre fagpersoner i kulturmiljøet tenker for likt. Derfor ønsker Høyres Studenter en helhetlig gjennomgang av infrastrukturen i kulturlivet, hvor siktemålet skal være å bidra til et større mangfold av ideer og uttrykk.

Den myndigheten og makten som i dag stor grad tilfaller Kulturrådet og andre offentlige konsulenter og instanser bør spres på flere hender, hvor kulturdepartementet må sørge for at mangfoldet prioriteres. Dette gjelder alt fra utsmykking av offentlige bygg til hvilke kunstnere som gis stipender. På sikt skal dette mangfoldet av aktører erstatte Kulturrådet.

Videre ser Høyres Studenter et klart behov for å involvere norske universiteter i arbeidet med å etablere nye fagmiljøer og sikre mer mangfold. Et av grepene her bør være å styrke fokuset på de klassiske fagene, med tradisjonell håndverkskunst i spissen, ved utdanningsinstitusjonene. Dette bør være en prioritering i både utdannings- og kulturpolitikken i årene som kommer.

Høyres Studenter vil:

- Styrke prinsippet om at utøvende kunstnere må livnære seg av egen inntekt
- Redusere kulturbyråkratiet betydelig
- Fortsette arbeidet med å bringe inn mer privat kapital i det norske kulturlivet
- Begrense det offentlige forbruket på kulturfeltet betydelig
- Redusere statens utgifter til kultur tilbake til 2004-nivå

- Prioritere skolering og opplæring av barn og unge, med mål om å øke innsikt og forståelse for kunstens betydning for samfunnet
- Understreke statens ansvar for tilgjengeliggjøring av norsk kulturhistorie gjennom viktige museer og andre kulturinstitusjoner som nasjonalmuseet og nasjonalgalleriet
- Desentralisere og spre makten i kulturlivet både geografisk og faglig
- Etablere en egen skatteklasse med et høyt minstefradrag for utøvende kunstnere, som en erstatning for store deler av direkteoverføringene
- Legge ned Kulturrådet for og på sikt spre makten de besitter til ulike fond og fagmiljøer
- Styrke fokuset og satsningen på de klassiske fagene og tradisjonell håndverkskunst ved norske universiteter og høyskoler
- Sørge for et reelt mangfold i kulturlivet ved å styrke de klassiske fagene og den tidløse kunsten
- Sørge for et reelt mangfold av billedkunst og andre kulturuttrykk ved utsmykking av offentlige bygg og liknende
- Tydeliggjøre og øke det offentliges handlingsrom til å stille krav til farger og estetikk ved oppføring av nye bygg gjennom plan- og bygningsloven, samt vektlegge estetikk mer i byggesaksbehandling
- Utrede en statlig støtteordning for kommuner og offentlige organer som velger å bygge i klassisk, tidløs byggestil, slik at den enkelte kommune ikke alene bærer det økonomiske ansvaret
- Sette krav til den kulturelle skolesekken om at de kulturelle innslagene er mer knyttet opp til pensum, samt revurderer budsjetttrammene mot programmet